

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 20. aprīlī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova un tiesneši Aldis Laviņš un Gunārs Kusiņš, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 44/2018),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta pirmo un trešo daļu, ciktāl tā paredz valsts sociālo pabalstu piešķiršanu vienīgi tādai personai, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 110. pantam un spēkā neesošu no 2014. gada 10. februāra.

2. Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta pirmā daļa noteic:

„Tiesības uz valsts sociālajiem pabalstiem ir Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem, ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuriem piešķirts personas kods un kuri pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā.”

Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta trešā daļa paredz:

„Tiesības uz bērna piedzimšanas pabalstu, bērna kopšanas pabalstu, bērna invalīda kopšanas pabalstu, atlīdzību par adoptējamā bērna aprūpi, atlīdzību par adopciju, ģimenes valsts pabalstu, kā arī piemaksu pie ģimenes valsts pabalsta par

bērnu invalīdu ir visām šā panta pirmajā daļā minētajām personām, ja to bērniem vai to adoptētajiem bērniem ir piešķirts personas kods.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemta pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.-19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Tātad pieteikumā ietvertais prasījums par likuma normu atbilstības izvērtēšanu Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu personai ir tiesības iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.” Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa šādu uzskatu juridiski pamatot. Minētā tiesību norma ir skatāma kopsakarā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu, atbilstoši kuram pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

6.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta pirmā un trešā daļa aizskar viņai Satversmē noteiktās pamattiesības, jo saskaņā ar šīm normām tiesības saņemt valsts sociālos pabalstus ir vienīgi tādām

personām, kurām ir pastāvīga dzīvesvieta Latvijā. Tā kā Pieteikuma iesniedzēja administratīvajā procesā nespēja pierādīt to, ka viņai ir pastāvīga dzīvesvieta Latvijā, viņai esot atteikts piešķirt bērna piedzimšanas, bērna kopšanas un ģimenes valsts pabalstu.

Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta pirmā daļa satur vispārējos nosacījumus valsts sociālo pabalstu saņemšanai. Saskaņā ar šo normu tiesības saņemt valsts sociālos pabalstus ir tādai personai, kura ir Latvijas pilsonis, nepilsonis, ārvalstnieks vai bezvalstnieks, kuram piešķirts personas kods, un kura pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā. Savukārt minētā panta trešā daļa paredz speciālu nosacījumu atsevišķu valsts sociālo pabalstu veidu, tai skaitā Pieteikuma iesniedzējas pieprasīto valsts sociālo pabalstu, saņemšanai. Proti, tā noteic, ka persona, kas atbilst pirmajā daļā noteiktajiem nosacījumiem, ir tiesīga saņemt šajā normā noteiktos pabalstus tad, ja tās bērnam vai adoptētajam bērnam ir piešķirts personas kods.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzējas iespējamais pamattiesību aizskārums izriet no Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta pirmās daļas, ciktāl tā paredz, ka valsts sociālo pabalstu saņēmēja pastāvīgajai dzīvesvietai jābūt Latvijā (turpmāk – apstrīdētā norma). No pieteikuma neizriet, ka viņas pamattiesības būtu aizskāris Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta trešajā daļā paredzētais nosacījums atsevišķu valsts noteikto pabalstu veidu saņemšanai.

Līdz ar to prasījums izvērtēt Valsts sociālo pabalstu likuma 4. panta trešās daļas atbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 110. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, kā arī 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. Pamatojot savu pamattiesību aizskārumu, pieteikuma iesniedzējam citstarp jāsniedz pamatojums tam, ka apstrīdētā norma attiecas uz tādām viņa tiesībām, kas ietilpst kādu Satversmē noteiktu pamattiesību tvērumā (*sk., piem., Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*). Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņai Satversmes 1. pantā noteiktās pamattiesības uz pārvietošanās brīvību. Tomēr pieteikumā nav pamatots, ka Pieteikuma iesniedzējai šīs pamattiesības izrietētu no Satversmes 1. panta.

Līdz ar to arī prasījums izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, kā arī 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību tikai tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

No pieteikuma un tā pielikumiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, viņa vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, kā arī pārsūdzēja nelabvēlīgos administratīvo tiesu spriedumus apelācijas un kasācijas kārtībā.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no (datums), kad tika pieņemts un stājās spēkā Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes lēmums, ar kuru atteikta kasācijas tiesvedības ierosināšana sakarā ar Pieteikuma iesniedzējas kasācijas sūdzību.

Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2018. gada 22. martā. Tātad Pieteikuma iesniedzēja ir ievērojusi konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņu. Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturtās daļas pirmā teikuma prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatots tieši pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārums un katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

8.1. Lai izvērtētu, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam, jānoskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šādi attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis, un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piem., Satversmes tiesas 2017. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. 2016-11-01 15. punktu*). Savukārt, lai izvērtētu, vai apstrīdētās normas radītā atšķirīgā attieksme atbilst samērīguma principam, jāpārbauda: 1) vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai leģitīmo mērķi

nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai likumdevēja darbība ir samērīga, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piem., Satversmes tiesas 2017. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. 2016-11-01 19. punktu*).

Pieteikumā ir norādītas analogiskas Satversmes tiesas atziņas, un pieteikumā ietvertā argumentācija par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir formāli izkārtota atbilstoši minētajai metodoloģijai. Pieteikuma 10.8. punktā viņa ir iekļāvusi pretrunīgu viedokli par salīdzināmajām grupām. Pie šādiem apstākļiem Satversmes tiesa nav tiesīga pati pēc savas iniciatīvas izvēlēties salīdzināmās grupas.

Tātad pieteikumā nav norādītas tādas salīdzināmas personu grupas, kuras atrastos vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, bet pret kurām saskaņā ar apstrīdēto normu būtu pieļauta atšķirīga attieksme. Secīgi pieteikumā nav izvērtēts tas, vai šādi iespējamai atšķirīgai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats. Līdz ar to juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

8.2. Vērtējot, vai valsts ir izpildījusi pozitīvos pienākumus, kas tai izriet no Satversmes 110. pantā noteiktajām personas sociālajām pamattiesībām, ir jāpārbauda, vai: 1) likumdevējs veicis pasākumus, lai nodrošinātu personām iespēju īstenot sociālās tiesības; 2) šie pasākumi veikti pienācīgi, proti, vai personām ir nodrošināta iespēja īstenot savas sociālās tiesības vismaz minimālā apmērā; 3) ir ievēroti no Satversmes izrietošie vispārējie tiesību principi (*sk., piem., Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 14. punktu*).

Pieteikums satur atsevišķus pretrunīgus argumentus par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 110. pantam. Kolēģija konstatē, ka pati Pieteikuma iesniedzēja savu pamattiesību aizskārumu pēc būtības saskata apstrīdētās normas piemērošanā. Proti, Pieteikuma iesniedzēja iespējamo apstrīdētās normas neatbilstību Satversmei pamato ar to, ka viņa nespēja administratīvā procesa ietvaros pierādīt, ka viņai ir pastāvīga dzīvesvieta Latvijā, kā rezultātā viņai atteikts piešķirt bērna piedzimšanas, bērna kopšanas un ģimenes valsts pabalstu.

Kolēģija norāda, ka saskaņā ar Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 1. un 16. pantu vispārējās jurisdikcijas tiesu un administratīvo tiesu, kā arī citu tiesību normu piemērotāju nolēmumu un tajos veiktās tiesību normu interpretācijas pārvērtēšana neietilpst Satversmes tiesas kompetencē (*sk., piem.,*

Satversmes tiesas 2013. gada 7. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2012-25-01 14.3. punktu).

Līdz ar to arī juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 110. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 44/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

2. kolēģijas priekšsēdētāja

S. Osipova